

LILLA EDETS
KOMMUN

Kallelse Kommunstyrelsens folkhälsoutskott

Tid: Onsdagen den 15 mars kl. 08.30

Plats: Västra Roten, Kommunhuset i Lilla Edet

Ärenden

1. **Upprop**
2. **Val av justerare samt fastställande av tid för justering**
3. **Godkännande av dagordning**
4. Närhälsans rehabmottagning
5. Toleransprojektet information
Dnr 2016/KS0234
6. Uppföljning folkhälsoavtal
Dnr 2017/KS0041
7. Diskussion kring budget
8. Ansökan Hjärtums IS
Dnr 2017/KS0128
9. Drogvaneundersökningen, hur går vi vidare
Dnr 2016/KS0434
10. Information från HSN

Föredraganden

Pia Andersson kl. 08,30

Marie Hagman kl. 09,00

Eva-Lena Julin

Eva-Lena Julin

Eva-Lena Julin

Eva-Lena Julin

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Ingemar Ottosson (S)

Ordförande

170116

Verksamhetsrapport

Toleransprojektet Fuxernaskolan

160817 - Verksamheten inom Toleransprojektet startade med en planeringsdag då samtlig personal hade en planeringsdag med syfte att skapa strukturer för det kommande arbetet. Vi beslutade hur urvalet av elever skulle ske, planerade informationsmöte för vårdnadshavare, tittade på tänkt lokal och planerade övriga praktiska detaljer som måltider, material mm.

160907 - Presentation av projektet i samtliga klasser år 8 o 9 genom minilektioner i Tolerans. Eleverna fick även information om hur de kan anmäla sitt intresse att delta i projektet. På kvällen hölls samma minilektion för vårdnadshavare vid föräldramöte.

Toleransprojektet är ett skolarbete och uppfyller kursmål i svenska, historia, religion, samhällskunskap och bild och bedrivs under ett helt läsår, vanligtvis under 7-13 heldagstillfällen, vilket avslutas med en exkursion. Eleverna söker själva till projektet, det är frivilligt att delta och projektet är generellt sett mycket populärt bland eleverna. En undervisningsgrupp består av elever från olika etniska, sociokulturella och ekonomiska bakgrunder. Arbetet innebär en hög grad av vuxeninvolvering, såväl från professionella som föräldrar, vilka förväntas vara delaktiga i skrivandet av elevernas uppgifter och på föräldramöten. Projektpresentationen mottogs av elever såväl som vårdnadshavare under en koncentrerad tystnad som personalen upplevde andades stort engagemang och emotionell beröring

160928 – Personalen gör urvalet av de 24 deltagarna i Toleransprojektet utifrån ca 40 intresseanmälningarna. Kriterierna för urvalet är jämn fördelning av kön, ålder, olika sociokulturella och ekonomiska bakgrunder samt kunskapsmässig prestationsförmåga. Eleverna som ska ingå i projektet bjuds in i samma vecka. Vårdnadshavare till deltagande elever bjuds in till ett föräldramöte 161019 där mer ingående informations ges både om elevernas arbete men också om de uppgifter som ges vårdnadshavare inom projektets arbete.

Start av verksamheten var 161005 och det har varit sammanlagt 6 utbildningsdagar under hösten. De tre första hölls i Slottscaféets lokaler i Strömsparken men då den lokalen inte var optimal för undervisningsstättet flyttade verksamheten över till OK Gipens lokaler vilka var mer ändamålsenliga.

* Under projektets inledande år består elevgruppen av cirka 24 högstadiel elever. I varje grupp finns elever med olika socioekonomisk och kulturell bakgrund vilket skapar dynamik och förutsättningar för nya typer av möten eleverna emellan. Väsentligt är att elevgrupperna har en blandning av högpresterande elever och elever med hög frånvaro och svagare skolprestationer kopplat till social problematik. Dessutom ska elevgrupperna rymma elever som uppvisat olika slags intoleranta beteenden. Urvalet av elever sker i en noga planerad process där alla skolans personalkategorier i

samarbete med ungdomsstödjare deltar. Detta för att fånga upp de elever som är minst benägna att delta men som är i störst behov av projektets särskilda undervisningsformer. I kartläggningsarbetet kommer erfarenheter från det nationella nätverket för toleransprojekt att nyttjas.

* Varje grupp träffas en heldag varannan vecka under ett läsår och varje träff följer en noga genomtänkt och beprövad struktur. I projektet arbetar man med historiska och skönlitterära berättelser, diskuterar etiska dilemman, skriver kortare och längre reflektioner, deltar i samarbetsövningar som ger nya identifikationsalternativ för varje individ och bearbetar det stoff som presenteras i olika kreativa former. Problemområden som exempelvis aktualiseras blir näthat, droganvändning, socialt utanförskap och psykisk ohälsa. Elevernas egen upplevelse av samtiden och dess konkreta problem relateras till FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) och dokumenterade berättelser från Förintelsen och andra historiska händelseförlopp där samhällets normer imploderat. Mellan varje träff har eleverna projektrelaterade uppdrag att utföra som anknyter till ämnesplanerna i SO-ämnena och svenska. Vid varje undervisningstillfälle deltar projektledare, ungdomsstödjare och lärare.

* Parallellt med den elevinriktade delen av projektet skulle fortbildning för lärare som är knutna till projektet bedrivas utefter erfarenheterna från Toleransprojektet via Segerstedtinstitutet, Göteborgs Universitet. I planeringen av Projektet anmäldes två av våra pedagoger till utbildningen men efter att ha tagit del av kursupplägget och dess omfattning togs beslutet att avvakta med utbildningen till höst 17. Kursen kräver en väl planerad arbetssituation med vikarier vilket vi inte kunde tillgodose utifrån den situation som rådde vid terminsstart. Inför nästa läsår kommer arbetsschemat läggas med hänsyn till utbildningen för att lärarna ska kunna genomföra den inom ramen för sin arbetstid. Lärarna får fram till dess god handledning av projektledaren från Segerstedtsinstitutet, Göteborgs Universitet.

Projektet med årets grupp kommer att avslutas med att gruppen genomför en 5-dagars exkursionsresa till Förintelsens platser i Polen med avresa 170228. Syftet med denna resa är att återkoppla och befästa de kunskaper eleverna fått genom deltagande i projektet.

Vi är i dags datum halvägs in i projektarbetet. När projektet avslutas görs en utvärdering med en analys av projektets effekter på dels grupp och individnivå på elever som som deltagit i projektet men även hur det påverkat den allmänna arbetsmiljön i den dagliga skolsituationen.

Projektledningsgruppen genom Marie Hagman

.

Uppföljning av Folkhälsoavtal 2016

Frågorna i uppföljning 2016 utgår från det gemensamt tecknade folkhälsoavtalet mellan kommunen och hälso- och sjukvårdsnämnden.

Om det finns ytterligare dokumentationer som genomförts inom ramen för det lokala folkhälsoarbetet t.ex. projekt, utvärderingar, verksamhetsberättelse så kan dessa skickas in tillsammans med uppföljningen.

Maila in uppföljningen till anne.m.svensson@vregion.se senast den **23 januari 2017**

Besvara frågorna kortfattat och undvik att hänvisa till annat medsänt material.

1. Utvecklingsområden utifrån Hälso- och sjukvårdsnämndens Mål- och beställningsunderlag samt avtalet om gemensamma folkhälsoinsatser

- a) **Har folkhälsoarbetet egna mål eller finns det "folkhälsomål" övergripande i kommunen som gäller för alla förvaltningar?**

Folkhälsomålen är kommunövergripande och integreras i kommunen mål- och resursplan.

- b) **Hur går processen i kommunen att integrera folkhälsoarbetet i ordinarie verksamhet**
I kommunen pågår det olika insatser som kan kopplas till folkhälsoarbete, till exempel integration, tillgänglighet, jämställdhet och social hållbarhet. Respektive kommunal verksamhet ansvarar för att arbeta utifrån de inriktningsmål som kommunfullmäktige prioriterat. Folkhälsorådets roll blir att följa verksamheternas arbete. Folkhälsoplaneraren är behjälplig samtliga verksamheter med att ta fram mått och underlag.

Det finns en ökad medvetenhet i kommunen kring projekt och insatser och hur de ska integreras. I styrningen mot insatser för att påverka befolkningens livsvillkor utgår Lilla Edet från de nationella, regionala och lokala målen samt den kommunala välfärdredovisningen. Under året fortsatte processen att utveckla ett mer långsiktigt och strategiskt folkhälsoarbete i Lilla Edet med syfte att aktualisera folkhälsofrågan på dagordningen hos samtliga nämnder och förvaltningar utifrån de övergripande folkhälsomålen i kommunens Mål- och resursplan. Folkhälsoutsiktets uppgift är att leda och samordna utvecklingen av det befolkningsinriktade arbetet och initiera och prioritera vilka frågor som sätts på dagordningen. Utsiktet verkar för att folkhälsoperspektivet belyses i såväl planering som beslutsprocess inom samtliga nämnders ansvarsområde. Styrgruppens prioriterar arbetsområden och ger direktiv och styr både permanenta arbetsgrupper och tillfälliga projektgrupper

- c) **Har folkhälsorådet/lokala folkhälsoarbetet prioriterat insatser med fokus på livsvillkor och/eller minska skillnader i hälsa? Beskriv processen.**

Folkhälsoutsiktet har under året drivit frågor om jämställdhet och mänskliga rättigheter genom deltagande i olika projekt och arbetsgrupper inom Lilla Edets kommuns verksamheter. Genom att arbeta rättighetsbaserat för att synliggöra skillnader kan utvecklingsarbetet fortgå med syfte att minska ojämlikhet i hälsa bland befolkningen och att skapa goda livsvillkor. Då skillnaderna i hälsa och levnadsvillkor är stora mellan olika socioekonomiska grupper i Lilla Edets kommun är syftet för folkhälsoarbetet att skapa en allmän förbättring av hälsoläget och en utjämning av skillnaderna i hälsa. Målet för folkhälsoarbetet är att skapa lika villkor för befolkningen att utveckla goda hälso- och levnadsförhållanden, med prioritering av de grupper som har sämst hälsa. Viktigt är att synliggöra skillnader i hälsa samt minska dessa med både generella och riktade hälsofrämjande insatser. Folkhälsoarbetet skall ha en bred och helhetsorienterad ansats och är inget eget separat arbete utan ett förhållningssätt för all kommunal verksamhet och en

nödvändig byggsten i strävan mot en hållbar social utveckling för såväl kommunen som befolkningen.

Samverkan kring nyanlända: Under året har folkhälsan bevakat frågan för att kunna se hur man från utskottets sida kan vara behjälpliga i arbetet med etablering av nyanlända. Folkhälsosamordnaren har varit delaktig i möten. Efter diskussioner framkom förslag om att främja mötesplatser för nyanlända där man även kan träffas över nationalitetsgränserna. Lilla Edets kommun har i verksamhetsplan 2017 valt att lägga fokus på mötesplatser för barn och unga och nyanlända. Dock finns det mycket mer att göra för att synliggöra skillnader i livsvillkor i kommunen utan att stigmatisera då det är en liten kommun.

2. Prioriteringar och mål

a) Beskriv kortfattat utgångspunkterna för arbetet t.ex. planer, prioriteringar m.m.

Utgångspunkten för valda insatser är de utmaningar som finns angivna i Folkhälsoprogrammet för Lilla Edets kommun. De vilar i sin tur på folkhälsopolitisk policy för Västra Götalandsregionen samt Vision Västra Götaland- Det goda livet. En folkhälsoplan är framtagen i Folkhälsoutskottet efter diskussioner där styrdokument från regionen, kommunen och Hälso- och sjukvårdsnämnden gått igenom. Verksamheternas bilder och berättelser om lokala förutsättningar och behov är viktiga komponenter som komplement till statistiska underlag som visar på trender och tendenser på hälsoläget i befolkningen.

b) Beskriv kortfattat och övergripande rådets insatser under året (kopiera och använd en mall per mål) ange de kommunspecifika målen som verksamhetsplanen har utgått ifrån.

Mål:

Trygga och goda uppväxtvillkor för barn och unga

Insatser:

Olika insatser har genomförts som syftar till att stärka barn och unga i skolan. De flesta sker inom ordinarie verksamhet men också som utvecklingsprojekt där Folkhälsoutskottet har varit samarbetspartner.

Toleransprojektet har startats, med syfte att motverka intolerans och främlingsfientlighet och att med riktade insatser möta de ungdomar i skolan som står för rasistiska åsikter och värderingar. Projektets upplägg är att genom utbildning förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar det svenska samhället vilar på; människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värden, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta

Ge stöd till att stärka föräldrarollen

Motverka tobak, alkohol, dopning och droganvändning bland unga
Folkhälsosamordnare tillsammans med socialsekreterare har deltagit i föräldramöten i åk 7-9.
Under året gavs även information till föräldrar som har sina barn på gymnasieskolorna i Trollhättan. Föreläsningarna har dels handlat om varför unga inte ska använda droger och hur man som förälder förhindrar detta, samt moment av mer peppande stärkande karaktär.

På Familjecentralen bedrivs verksamhet som är hälsofrämjande, tidigt förebyggande och stödjande och riktar sig till föräldrar och barn. Verksamheten sker i samverkan mellan bildningsförvaltningen, socialförvaltningen och primärvården. Insatser sker bland annat inom följande verksamhetsområden:

- Öppna förskolan bedriver verksamhet för alla barn mellan 0-6 år tillsammans med förälder eller annan vuxen.
- Barnhälsovården (BVC som) arbetar med hälsoundersökning för barn mellan 0-6 år,
- Hembesök, vaccinationer, föräldragrupper samt råd och stöd.
- Mödrahälsovården (MVH) som arbetar med föräldragrupper för blivande föräldrar, hembesök till nyblivna föräldrar tillsammans med BVC, samt frågestunder och temadagar på öppna förskolan.

Ett utvecklat samarbete mellan individ och familjeomsorgen har etablerats för att bättre kunna erbjuda barn/ungdomar och deras vårdnadshavare ett tidigt stöd i hemmet tillsammans med individuellt anpassade insatser i skolan, Både generella och riktade insatser som Komet, EFFEKT och ICDP har erbjudits till föräldrar.

Mer detaljerat har insatserna omfattat

Sommarläger omfattande fyra dagar för ungdomar i riskzon

Bioreklam mot målgruppen ungdomar & unga vuxna.

Fortsatt arbete krogrensningen Krogar Mot Knark.

Radioreklam & pluggannonser i samband med Störa langningskampanj inför Valborg & skolavslutning, V44 & Lucia.

Informationsinsats till unga vuxna (20-åringar) med budskap att inte förse yngre med tobak och alkohol.

Utbildning i ansvarsfull alkoholserving.

Samarbete med Svenska kyrkan och Trollhättans Stad i Musslan verksamhet för barn & ungdomar i beroende/missbruk/psykiska sjukdomsmiljöer.

Kosttillskotts och dopingföreläsning för grundskoleelever och gymnasieelever i samarbete med Trollhättan.

Samarbete med lokala gym/anläggningar gällande drog & dopningsfria anläggningar där slumpvisa drogtestar genomförts.

Insatser inom skolan för att stärka elevernas självkänsla och motverka tobaks och alkoholbruk.

Främja och upplysa om positiv nätanvändning

Tjejgrupper i åk. 5 om puberteten.

Elevråd för att främja goda relationer och skapa tryggare skolmiljö.

DISA för att förebygga stress och psykisk ohälsa hos flickor.

Samtal kring alkohol med föräldrar har genomförts på varje förskola vid inskrivningssamtal. En informationsbroschyr på flera olika språk finns för att kunna nå fler målgrupper.

Självhjälpsgrupper att sluta röka.

Temadagar för samtliga elever i år 9 med åtföljande informationskväll till föräldrar om alkohol och droger i trafiken.

Under temadagar genomfördes föreläsningar med temat att göra kloka val.

Kommunövergripande ANTD ansvarig inom Bildningsförvaltningen som har till uppgift att organisera det drogförebyggande arbetet inom kommunens skolor och att det sker enligt de uppsatta mål kommunfullmäktige satt.

ANTD-ansvarig på varje skola som arbetar förebyggande mot användandet av tobak, alkohol, dopning och narkotika.

Gemensam utbildningskonferens mot droger, våld och rasism droger riktad till personal.

Samverkan med skolan kring drogfri skolavslutning för elever i år 7-9.

Föreläsningar till föräldrar om anknytning och sociala medier. Samverkan kring kampanjen Störa Langningen. Föräldrabrev till alla med barn i år 5 och uppåt och vykort till dem som fyller 20 år är årligen återkommande aktiviteter med budskap om ANDT och att vara rädda om varandra och inte köpa ut alkohol till minderåriga.

Utbildningsdag riktad till föreningsledare om ANDT i samverkan med Stiftelsen Sportfront.

Drog och dopningsfri miljö vilken är en satsning som går ut på att kvalitetssäkra träningsanläggningarna så att personalen har klara rutiner gällande hur de ska agera när de upptäcker användandet av steroider på sin anläggning vilket omfattar

- Att personalen, instruktörerna och styrelsemedlemmarna har relevant kunskap och kan upptäcka tecken på om anläggningens besökare använder steroider.

•Att personalen, instruktörerna och styrelsemedlemmarna har kunskap om och kan informera sina besökare om riskerna kring användandet av steroider och hur det fungerar med kosttillskott

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Effekter är ökad kunskap hos personal som i det dagliga möter ungdomar samt att elever parallellt har fått ökad kunskap. Enkätuppföljning bland deltagande föräldrar i föräldrastödsprogrammet Komet visar att föräldrarna är mycket nöjda med programmet. Den erfarenhet vi fått är att föräldrarna har ett behov av att träffas i en organiserad form efter avslutad utbildning i programmet.

Enkätuppföljning av skoltrivsel visar att eleverna känner sig tryggare på skolorna. Ett gemensamt förhållningssätt är önskvärt så att alla elever i kommunen känner sig trygga i sin skolmiljö.

Toleransprojektet är en konkretisering av viljan att öka samarbetet mellan kommunens enheter och externa samarbetspartners för att ge ungdomarna bättre livsstilsalternativ, genom att tidigt upptäcka problemområden och att förebygga och förhindra psykisk ohälsa, utanförskap, missbruk och kriminalitet bland eleverna. Vidare kan vi se att de deltagande ungdomarnas empatiska förmåga har till viss mån ökat och deras intoleranta beteenden och attityder till andra människor har förändrats i positiv riktning. De har erbjudits alternativa beteendemönster.

Skolans måluppfyllelse har ökat genom att de deltagande elevernas ordinarie skolgång påverkats positivt ifråga om ökad motivation samt högre närvaro och kunskapsnivå. De deltagande eleverna har genom projektet börjat omsätta sina erfarenheter i praktiken så att skolkulturen blivit demokratisk och mindre intolerant. Skolans och socialtjänstens personal har till följd av strategisk fortbildning i värdegrundsfrågor börjat bygga en identitet kring aktivt arbete med kommunens demokratiska uppdrag.

Tillgänglig statistik visar att förekomsten av alkohollangning från föräldrar har minskat i vissa områden runt om i kommunen men arbetet behöver fortsätta kontinuerligt och inrikta sig även mot unga vuxna. Kvalitativa uppföljningar indikerar att genomförda insatser haft påverkan på föräldrars attityder till ungdomars alkoholintag. Både skolavslutning och Valborg har varit lugna utan ungdomsfylleri. Det finns också en ökad kunskap hos krogpersonal i samband med utbildning i ansvarsfull alkoholserving. Dock visar tillgänglig statistik att det finns en viss ökning av användande av tobak, och narkotika inom vissa målgrupper.

Ytterligare vad vi kan ta med oss är att vi behöver utöka vårt samarbete med andra kommuner då vi har ungdomar som går på gymnasiet runt om i Västra Götaland.

Kommunen och HSN kan genom extra bidrag till föreningar och studieförbund få hjälp med att samordna arrangemang som syftar till att stötta befolkningen/personal/elever med kunskapshöjande insatser inom hälsa och välbefinnande.

Lärdomar i det fortsatta arbetet är att skapa en verksamhetsplan som består av konkreta, realistiska och mätbara mål och aktiviteter och att planen präglas av långsiktighet och uthållighet.

Aktörer:

Kommunala förvaltningar, primärvården, mödrahälsovården, folktandvården, barnhälsovården, Svenska Kyrkan, Ungdomsmottagningen, Hälsökällan, Stiftelsen FRIENDS och frivilliga organisationer, Polis Krogar i Thn & Lilla Edet, Länsstyrelsen, träningsanläggningar i Lilla Edet och Trollhättan, SISU.

Mål:

Öka människors trygghet och minska brottsligheten

Insatser har omfattat

Verksamhet för att synliggöra problematiken med våld i nära relationer. En fridsamgrupp med tvärssektoriell samverkan arbetar med samsyn och ett professionellt bemötande av personer som drabbats av våld i nära relationer. Gemensamt utbildningsdagar gällande våld i nära relationer tillsammans med Trollhättan och Vänersborg har genomförts. Vidare arbetar projekt "Slussen" med uppsökande och stödjande arbete med inriktning gentemot våldsutövande män. Projektet riktar sig till personer som utövat psykiskt, fysiskt och sexuellt våld som är i behov av stöd och hjälp för att upphöra med sitt våldsutövande, individuellt och i grupp. Projektet arbetar med en framtagen metod som kallas Slussen. Informationsinsatser om våld i nära relationer har genomförts inom kommunala förvaltningar.

Samverkansavtal mellan polismyndigheten och Lilla Edets kommun har reviderats och förnyats i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten i Lilla Edet Kommun.

Dialogmöten och webbaserade enkäter gällande trygghet har genomförts, materialet har analyserats och medborgarlöfte har tagits fram.

Trygghetsvandringar tillsammans med företrädare för näringsliv, fastighetsägare, ideella organisationer, föräldra- och elevråd, kommunala verksamheter, polis och politiker har genomförts.

Informationsmöten med allmänheten på olika håll i lokalsamhället har arrangerats i samarbete med BOJ och polis.

Utveckling, utökning och uppföljning av grannsamverkansföreningar och trygghets ronder har genomförts i grannsamverkansområden.

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Brottsstatistiken visar generellt en liten ökande trend, viss ökning av villainbrott och relationsbrott. Ökningen av anmälda relationsbrott behöver inte nödvändigtvis spegla en faktisk ökning. Ökade utbildningsinsatser och fokus på frågan kan leda till ökad uppmärksamhet hos berörd personal, att fler anmäler tidigare samt att polisen arbetar och ingriper på ett tidigare stadium. En ökning av anmälda brott kan vara ett resultat av ökat arbete med frågan och därmed också minskat mörkertal. Ökad kompetens och ökad samverkan kring våld i nära relation med bättre handlägningsrutiner.

Kriscentrum för kvinnor ser en fortsatt ökning av kvinnor som söker hjälp för att de lever i en destruktiv relation, d.v.s. innan första slaget fallit.

Utvärdering visar att kvinnofridsinstruktörsutbildningen ökat personalens trygghet och uppmärksamhet kring dessa frågor.

Spetskompetens finns på en hög andel av tillfrågade arbetsplatser och personalen uppmärksammar dessa frågor i hög grad (det vill säga vågar fråga om våld).

Slussmodellen bidrar till effektiva redskap att hantera frustration och ilska på andra sätt än att bruka våld. Slussmodellen implementeras som en del i ordinarie arbete för att motverka våld i nära relationer.

Arbetet med grannsamverkan och informationsinsatser har resulterat i ökad efterfrågan av mer stöd från kommunen till sådan verksamhet som ännu inte är etablerad.

Framtagande av konkret medborgarlöfte

Samverkansavtalet med polisen innehåller många olika insatser men sammantaget är resultatet att det blivit mer struktur och kontroll på de insatser man bestämmer sig för att genomföra. Vid uppföljningen fås en ganska klar bild av hur det fungerat och ibland vad det lett till.

Aktörer:

Kommunala förvaltningar, polisen, frivården, kyrkan, allmänheten, brottsofferjouren,

Kommunala fastighetsbolaget LEIFAB, Solhaga By, SCA, handikapprådet.

Pensionärsföreningarna, föräldraråden, elevråden, näringslivet och trafikverket, mansjouren, kriscenter för kvinnor, Trollhättans Stad, Vänersborgs Kommun, försäkringsbolag, räddningstjänsten, vårdcentralen Lilla Edet

Mål:

Ökad fysisk aktivitet och goda matvanor

Insatser:

Hälsosamma måltider i förskola och skola. Ökad kunskap om goda matvanor hos föräldrar.

Skolmatsakademien: Målet med Skolmatsakademien är att främja skolmåltiden och goda matvanor i skolan. Här sker ett regelbundet kvalitetshöjande arbete där folkhälsosamordnare sammankallar till möten. Under året har personal inom kostenheten gått utbildningen "Betydelse av ett gott bemötande i skolans måltider". Under året har kostenheten arbetat med olika kampanjer inom ordinarie verksamhet på teman som Hälsovecka, Vegetariska världslagen. Skolorna har aktiva matråd och verksamhetsråd som främjar goda matvanor tillsammans med barn och föräldrar.

Under 2016 fortsatte arbetet med klimatsmart mat där skolmatsakademien engagerade skolorna kring att fokusera på klimatsmart under måltidens dag. Vi arbetar även med implementering och uppföljning av riktlinjer för bra mat i förskolan och skolan. Lilla Edets kommun erhöll diplom för sitt goda arbete med att främja skolmåltiden.

Folkhälsoutsiktet har gett ekonomiskt bidrag skolorna på i Lilla Edets Kommun i syfte att stimulera till förbättring av skolmaten och skolmatsmiljön. Stimulansbidraget har använts till att utveckla skolmatsalen, frukt till eleverna, frukostprojekt, tallrikar med tallriksmodellen m.m. I syfte att uppmärksamma matsvinn har affischer satts upp i matsalen när det gäller hur mycket mat som kastas. Vidare genomfördes försök med frukost på skolan för den grupp elever som sällan eller aldrig äter frukost. Enkät genomförts i årskurs 3 och 6 gällande elevernas frukostvanor och skollunch.

Vårdnadshavare har vid olika tillfällen erbjudits att äta skolmat med sina barn. Insatser i form av föreläsningar för att öka medvetenheten kring goda kostvanor har gjorts. Utbildningsinsatser för skolmåltidspersonal och vårdnadshavare erbjöds genom hushållningssällskapet där de tillsammans fick prova på att laga enkla, goda och varierande maträtter. Matsedeln på skolorna har setts över och maten lagas från .grunden

En hälsovecka med elever och personal med fokus på kost och rörelse har arrangerats. Ett antal hälsoinspiratörer finns inom verksamheterna och vikten av fysisk aktivitet har uppmärksamats genom olika satsningar.

Föreläsningsserie för allmänheten gällande sund träning och kost har arrangerats. Vid Kommunala APT finns en stående punkt gällande hälsa.

En samverkansgrupp för övervikt, tandvård och kost finns. I samverkansgruppen ingår representanter för primärvård, tandvård och kommunen.

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

För att nå ett hållbart och långsiktigt förändringsarbete krävs ofta samverkan mellan flera aktörer med en enhetlig linje där personal inom Barnmorskemottagning, Barnvårdscentralen, ungdomsmottagning, förskola, skola, elevhälsa och kostenhet har ett gemensamt förhållningssätt och ger liknande information kring goda matvanor är viktigt.

Vinster är kompetensutveckling för personal inom olika verksamheter i Lilla Edets kommun samt ökad kännedom om matens betydelse för hälsa, miljö och välbefinnande bland elever och personal.

Samverkan mellan skolkök och pedagogerna fortsätter att förbättras. Skolmatsmiljön har förbättrats. Kunskapen om matens betydelse för hälsan och miljön har ökat. Skolan fortsätter att använda närodlade råvaror och lagad mat samt behåller det ökade salladsutbudet inom alla verksamheter och minskar mängden söta mellanmål. Erbjudandet till föräldrar att äta skolmat har nyttjas i högre grad.

De två vårdcentraler som finns i Lilla Edet drivs av olika privata aktörer vilket har inneburit att nya samverkansformer har utvecklats och kännedom om varandras verksamheter etablerats. Dessa nya samverkansformer behöver ytterligare tid för att utvecklas.

Aktörer:

Pedagoger, kökspersonal, kostchefer och folkhälsosamordnaren, Kommunala förvaltningar, elevråd, föräldraråd, primärvården, mödravården, barnhälsovården, folktandvården, primärvårdshabiliteringen, Folkhälsomyndigheten, idrottsföreningar.

Mål:

Åldrande med livskvalité

Insatser:

Inom primärvårdens verksamhet sker arbete med Fysisk Aktivitet på Recept. Där arbetsterapeuter och sjukgymnaster alltid arbetar med att ge patienten individuella råd om anpassad träning och fysisk aktivitet i behandlade och preventivt syfte. Arbetet är fortfarande i ett förändringsskede då det nu finns två vårdcentraler i Lilla Edet. Fokus under året i arbetet med FaR/FYSS har inriktats på att förbättra samarbetet med de lokala föreningarna, öka FaR-förskrivningen samt öka kunskap hos de äldre i eget boende när det gäller FaR/FYSS.

Folkhälsoutskottet har bidragit ekonomiskt till en serie av föreläsningar och provträningstillfällen med instruktör. Folkhälsosamordnaren samverkar med primärvården, och föreningar.

Kommunen arbetar med att utveckla stödet till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. I arbetet har olika former av stöd utvecklats, bland annat finns anhörigsamordnare och frivilligsamordnare. Stödet till anhöriga har även inneburit samtalscirklar, träffar där diakoner, folktandvården, primärvårdsrehabiliteringen och Röda korset deltog.

Möten i pensionärs- och handikapprådet genomfördes under hösten då gemensamt beslut togs att genomföra en Senormässa till våren med hälsofrämjande fokus.

Mer detaljerat har följande aktiviteter genomförts

Äldreomsorgen arbetar för att minska fallolyckor, erbjuder hembesök för att kartlägga behov och ha ett hälsosamtal med personer över 67 år samt riskbedömningar för fall för personer i särskilt boende

Äldreomsorgen har bedrivit frivilligverksamhet som bingo, boule, pepparkaksbak, våffelcafé och julfest.

Varannan måndag har promenadgruppen genomförts.

"Må bra" dagar och "Minnenas café" har genomförts.

"Hemma hos" volontärer har genomfört kontinuerliga insatser, exempelvis ledsagning, inköphjälp och hundpromenader.

Seniorgymnastiksgupper i olika delar av kommunen i samarbete med idrottsföreningar har genomförts.

Vilka är de viktigaste effekterna (resultaten/lärdomarna) av insatserna?

Antalet inlösta FaR recept under året har ökat.

Det finns ett stort behov av sjukgymnastisk kompetens när det gäller FaR.

Antal volontärer har ökat under året och samarbetet med föreningar har stärkts.

Målet att nå anhörigvårdare i ett så tidigt skede som möjligt har varit svårt då det finns brister i samverkan mellan olika förvaltningar och sjukvård

Viktiga lärdomar eller frågeställningar är om vi riktar rätt insatser till rätt målgrupp.

Viktigt med förberedelse och förankring kring införande av projekt.

Samverkan med berörd målgrupp är centralt för att kunna erbjuda ett bra arrangemang.

Planeringsprocessen i sig är en hälsofrämjande faktor där delaktighet och samhörighet är en viktig komponent.

Många utvecklingsfrågor för samhället i stort kommer fram i bred samverkan.

Vi lade ett extra fokus på fysiskt och psykisk aktivitet och dess påverkan på ett gott och självständigt liv. Vår förhoppning är att det stimulerar till att man startar eller upprätthåller aktiviteter genom hela livet.

Aktörer:

Socialförvaltningen, pensionärsorganisationer, frivilligorganisationer

3. Ekonomisk redovisning

Denna redovisning avser uppföljning av utfall i förhållande till budgetunderlag

	Budget			Utfall		
	HSN	Kommun	Övrigt	HSN	Kommun	Övrigt
Ingående från föregående år:						
Folkhälsosamordnare - lön (inkl. lönebikostnader)	375.000	375.000		375.000	375.000	
- omkostnader (admin., kostnader, resor, kurser etc.)						
Folkhälsoinsatser enligt folkhälsoplanen:						
Familj	430.000	430.000		430.000	430.000	
Drog/brottsförebyggande/Trygghet	195.000	195.000		195.000	195.000	
SUMMA	1000.000	1000.000		1000.000	1000.000	

4. Övrigt

Om ni har något ytterligare ni vill förmedla som kanske inte passat in under övriga rubriker kan det skrivas här.

Framträdande för arbetet med folkhälsa är att kommunen i samband med utvecklingsarbetet har fört in övergripande folkhälsomål i Mål- och resursplanen. Syftet är att skapa förutsättningar för att invånarna ska kunna påverka sina livsvillkor och sin hälsa. I Lilla Edets kommun ses en mycket större benägenhet att tänka folkhälsa i nämnder, och planeringsprocessen gällande folkhälsa synkroniseras allt bättre med övrig kommunal planering och budgetering.

Arbetet fortsätter med att utveckla ett långsiktigt och strategiskt folkhälsoarbete i Lilla Edets Kommun och med inriktning på att bygga upp och vidareutveckla strukturer, systematik och organisation, samt uppföljning för att inkludera folkhälsoarbetet i samtliga förvaltningar och nämnders utvecklingsarbete med utgångspunkt i den jämlika hälsan. Arbetet syftar till att öka den strategiska aspekten i arbetet och få frågan mer och bättre integrerad i kommunens ordinarie verksamhet – men samtidigt vara synlig, definierad och uppföljningsbar – för att bättre kunna följa kommunens mål och resursprocess. Arbetet har vidare fokuserat på att utveckla samverkan där sådan redan etablerats och att skapa samverkansformer där sådana behov funnits. Vidare att fortsätta det påbörjade arbetet med att etablera strategiska arbetssätt för att nå ett systematiskt och målinriktat förhållningssätt i folkhälsofrågor i kommunen. Systematiskt kartläggningsarbete sker löpande för att det framtida folkhälsoarbetet ska baseras på den aktuella situationen i kommunen.

Folkhälsoutsiktet, Lilla Edets kommun

.....

Ingemar Ottosson Ordf. Folkhälsoutsiktet, Lilla Edets kommun.

Hjärtum 2017-02-28

Ansökan Folkhälsoutskottet

Fritidsgården Hjorten i Hjärtum har under 2017 fått en heltidstjänst finansierad via MUCF för att bemanna fritidsgården. Denna tjänst delar två personer på.

2017 fick vi (Hjärtums IS) också 1,2 miljoner från Arvsfonden och Idrottslyftet för att bygga en aktivitetsplats utomhus på Billerödsvallen, vilket är fantastiskt roligt och kommer att bli ett lyft för både barn, unga och vuxna i närområdet! Vi kommer att kunna erbjuda klättring på olika sätt, cykling, volleyboll och en rolig och utmanande hinderbana i skogen.

Extra glädjande är detta med tanke på att ohälsotalen ökar i vår kommun. Hjärtums IS och Hjärtums Föräldraförening försöker tillsammans arbeta för att få våra barn och unga att röra på sig mer. Vi ser ett stort behov hos barnen i byn med omnejd – både mindre och större barn – att aktivera sig fysiskt. Särskilt viktigt tror vi fysisk leklust är – och forskning visar ju hur viktigt fysisk aktivitet är för barnens lärande. Forskningen om sambandet mellan motion och skolframgång har ökat kraftigt under senare år. Att motion har en positiv inverkan på skolframgången har man särskilt märkt i matematiska ämnen. Fysisk aktivitet har visat sig ha en positiv inverkan på barns kognitiva aktivitet, såsom minne, uppmärksamhet samt den allmänna förmågan att behandla information och lösa problem. **Förutom detta, bidrar ju fysisk aktivitet till ökat välbefinnande rent allmänt, man blir gladare och mer avslappnad!**

Detta var också utgångspunkten för vår ansökan till Arvsfonden och Idrottslyftet. Nu skulle vi behöva en person som under fritidsgårdens öppettider kan vara utomhus med barnen vid våra nya aktivitetsytor. Någon som kan dra igång dem, inspirera, visa hur man kan göra, hjälpa till när vi har workshops i exempelvis cykling, klättring, volleyboll etc.

Vi har redan märkt hur mycket roligare det blir för barnen när vi haft en person som kunnat inspirera dem ute vid balansbanan, som vi redan anlagt.

Eftersom vi redan har fullt upp "inomhus" på fritidsgården med att bemanna kiosken, hålla ordning på barnen liksom hjälpa barnen med pyssel och andra inomhusaktiviteter, har vi svårt att hinna med utomhusaktivitets-biten.

Vi utgår från en fritidspedagog med en lön på 22 000 i månaden. Vår önskan skulle vara att ha denna person på fritidsgården tre timmar två gånger i veckan från mars till

oktober (då barnen är mycket utomhus), vilket skulle kosta totalt 55 000 kronor inkl sociala avgifter och FORA.

Alltså ansöker vi om 55 000 kronor från Folkhälsoutsiktet för detta ändamål – som har följande mål och syfte:

Mål och syfte:

- Att våra barn och unga ska upptäcka hur roligt och energigivande det är att röra på sig på olika sätt – och att det ger positiva bieffekter även på livet i övrigt!
- Att aktivitetsplatsens beskaffenhet i längden ska möjliggöra spontanidrott, som inte kräver varken planering eller tidsbokning.
- Att få en livaktig idrottsförening med nya grenar, liksom fler engagerade unga och vuxna – gärna av olika nationalitet!
- Att våra befintliga ungdoms-fotbollslag (där även ett antal ensamkommande ungdomar från Afghanistan spelar) ska kunna utvecklas och hitta nya träningsformer genom vår nya anläggning.
- Att få en levande mötesplats i byn med meningsfull fritidssysselsättning för våra barn och unga, där utomhusaktiviteterna ska komplettera inomhusaktiviteterna på fritidsgården.
- Att aktivitetsplatsen ska locka barn och unga från hela kommunen till aktivitetsdagar som inspirerar till mer fysisk aktivitet i vardagen, **och på så sätt bidra till goda livsvillkor för våra barn och unga, liksom en bättre psykisk och fysisk hälsa.**

Vänliga hälsningar

Pernilla Fredholm & Annette Fransson

Fritidsgården Hjorten/Hjärtums IS

Ansökan gällande verksamhetsbidrag fritidsgård/mötesplats barn och unga

Dnr 2016/KS0

Sammanfattning

Föreningen Hjärtums IS har inkommit med en ansökan till Folkhälsoutskottet rörande finansiering av fritidspedagogtjänst till fritidsgården i Hjärtum. Tjänsten skulle innebära tre timmar, två gånger i veckan under perioden mars- oktober 2017. Föreningen Hjärtums IS ansöker om 55.000 tkr från Folkhälsoutskottet.

Under januari månad 2016 startade Hjärtums IS en verksamhet i Hjärtum i form av en fritidsgård/mötesplats för både unga och vuxna i byn – med fokus på en meningsfull fritidssysselsättning för våra barn och unga. Föreningen har erhållit pengar från Myndigheten för Ungdoms - och civilsamhällesfrågor för tjänst omfattande 100 procent under året 2017. Föreningen arbetar med att etablera kontakter med kommunen och andra organisationer och har en tät dialog med byns barn och unga för att få veta vad de önskar sig och hur de kan få med ungdomarna i arbetet. Föreningen samarbetar med Hjärtums Föräldraförening och Hjärtum gården i detta projekt.

Föreningens ambition är inte att är att bedriva en fritidsgård vars dominerande verksamhet är bordtennis och fika, utan ett viktigt fokus i verksamheten är att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga. Fysisk och psykisk hälsa är en fundamental utgångspunkt i deras verksamhet.

Föreningen beskriver i sin ansökan om ett stort behov hos barnen i byn med omnejd – både mindre och större barn – att aktivera sig fysiskt. Särskilt viktigt är balans, smidighet och fysisk leklust. Föreningen beskriver vidare behovet av att ytterligare tjänst som kan bedriva utomhusaktiviteter med barn och unga. Som exempelvis workshops, klättring och cykling.

Föreningen har tidigare erhållit bidrag från Folkhälsoutskottet för verksamhetsbidrag samt en balans/motorikbana för barn.

Föreningens mål är bland annat följande:

- Barn och unga skall upptäcka hur roligt och energigivande rörelse är och vilka positiva effekter det medför på livet i övrigt.
- Att aktivitetsplatsen ska locka flera barn och unga från hela kommunen till aktivitetsdagar som leder till mer fysisk aktivitet i vardagen, och på så sätt kan

bidra till goda uppväxtvillkor för barn och unga, liksom en bättre psykisk och fysisk hälsa.

- Engagera barn och unga så mycket som möjligt i fritidsgårdsverksamheten, så att de upplever att de kan påverka och styra innehållet.
- Få barn och unga att känna sig delaktiga och trygga, dels med varandra och i byn, men att de också ska känna att de är en del av världen runt omkring.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, Kommunledningskontoret daterad 2017-03-06

Ansökan från Hjärtums IS daterad 2017-02-28

Förslag till beslut

Förvaltningen överlämnar ärendet till Folkhälsoutsiktet utan beslutsförslag.

Beslutet expedieras till

Västra Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hjärtums IS

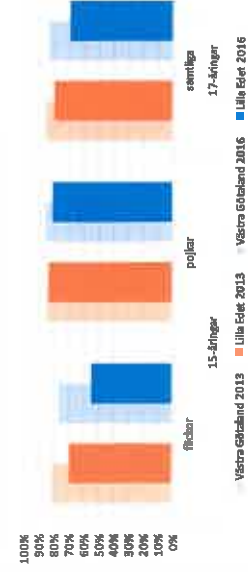
Utvecklingsledare för socialhållbarhet och folkhälsa

minskning från 46% till 23% bland Lilla Edets 17-åringar som uppger att de en eller flera gånger blivit serverad alkohol på restaurang/pub i Sverige före sin 18-årsdag. Statistiken visar att ungdomars möjligheter att få tag på narkotiska preparat har ökat. Cannabiss är det i särklass vanligaste narkotikapreparatet bland ungdomar.

Skoltrivsel

De flesta eleverna i undersökningen uppger att de trivs i skolan. I Lilla Edet uppger något fler än hälften utav de 15-åriga flickorna att de trivs ganska bra eller mycket bra i skolan, vilket är lägre än genomsnittet i Västra Götaland.

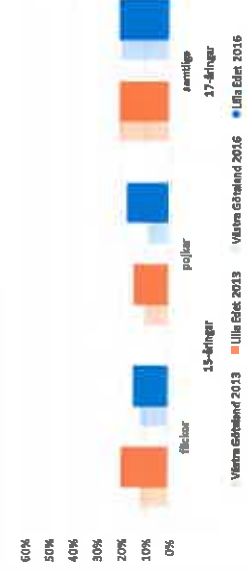
Andel elever som trivs ganska eller mycket bra i skolan

Skolk

Bland 15-åringar från Lilla Edet är det större andel som skolkar än genomsnittet i Västra Götaland. Bland elever som skolkar är det betydligt vanligare med intensivkonsumtion av alkohol och droganvändning.

Andel elever som brukar skolka

Risk- och skyddsfaktorer

Genom forskning vet vi att det finns olika förhållanden och faktorer som påverkar unga i positiv riktning, eller

till motsatsen, ett riskbeträende. En eller några enstaka negativa faktorer behöver inte innebära någon större fara, men ju fler riskfaktorer, desto större är sannolikheten för ett riskbeträende. Faktorer som kan kopplas till flera nivåer; på individnivå, familjen, kamrater, skolan och samhällsnivå.

Vuxen världen har stor påverkan på eleverna. Få eller inga gränssättningar och dålig kommunikation mellan elev och vuxna bidrar till att eleverna konsumerar mer alkohol och tobak än elever som ges tydliga gränser.

Alkohol- och tobakskonsumtion är märkbart större hos elever som:

- blir bjudna på alkohol hemma
- har en eller flera i familjen som använder tobak
- har föräldrar som säger att det är okej att dricka alkohol, röka cigaretter och snusa
- inte är nöjda med förhållandet till familjen
- inte trivs i skolan och skolkar ett par gånger i månaden eller oftare
- har svårt att prata med andra vuxna och kamrater om problem
- har föräldrar som inte vet vad sonen eller dottern gör på fredags- och lördagskvällar.

Hur kan skolan förebygga?

- Genom att skapa ett gott skolklimat och samverka med elevernas föräldrar, har skolan goda möjligheter att påverka ungdomarnas alkoholkonsumtion.
- Gott skolklimat och engagerade föräldrar har även visat sig bidra till att elevernas skolprestationer förbättras.
- Elever som trivs och fungerar väl i skolan löper mindre risk att utveckla olika typer av problem och drogmisbruk.
- En god lärandemiljö och ett gott klimat i skolan förstärker varandra.

Kontakt

Eva-Lena Julin, folkhälsosamordnare
E-post: eva-lena.julin@lillaedet.se
Tfn: 0520-659511

Drogvanor

bland ungdomar boende inom

Lilla Edet kommun

LILLA EDETS KOMMUN
Kommunstyrelsen
2016-12-13
Diarienum: 2016/KS-0434-2

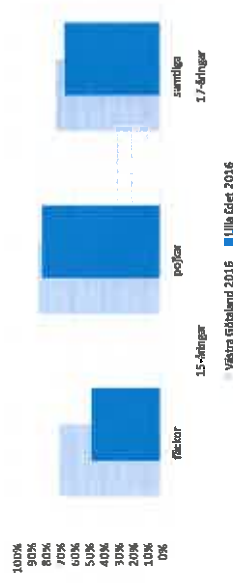
Under våren 2016 genomfördes en undersökning om elevers drogvanor i årskurs 9 och år 2 på gymnasiet. Undersökningen gjordes av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) i samarbete med kommunerna och Västra Götalandsregionen. Antalet medverkande ungdomar folkbokförda i Lilla Edet kommun var 107 i årskurs 9 och 61 studerande år 2 på gymnasiet. I denna text benämns ungdomarna som 15-åringar respektive 17-åringar.

Hälsa

Bland Lilla Edets 15-åringar uppger lägre andel flickor än pojkar att de är nöjda med sin hälsa. I båda åldersgrupperna är genomsnittet lägre än i Västra Götalandsregionen.

Andel elever som är nöjda med sin hälsa

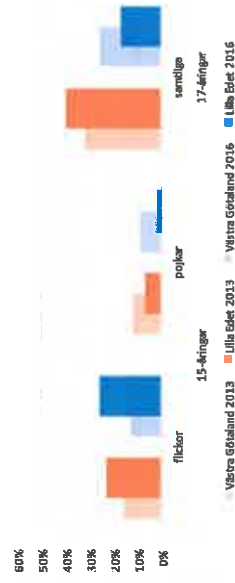

Tobak

Rökning

Rökning är vanligare bland flickor än pojkar i båda åldersgrupperna i Västra Götalandsregionen som helhet. Denna könsskillnad är mer uttalad bland Lilla Edets 15-åringar.

Andel elever som röker

Rökningen bland 17-åringarna har minskat sedan förra undersökningen.

Snus

Andelen snusande 15-åringar boende i Lilla Edet är 9%, medan bland 17-åringar är det 5% som uppger att dem snusar. Från föregående undersökning har det skett en minskning i båda åldersgrupperna.

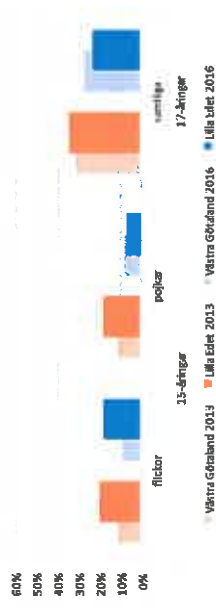
Alkohol

Bland Lilla Edets 15-åringar uppger 65% att de druckit alkohol någon gång de senaste 12 månaderna, det är något fler flickor än pojkar som druckit. Bland 17-åringarna i Lilla Edet är det 70% som uppger att de har druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Motsvarande siffror i Västra Götalandsregionen är 41% respektive 74%.

Intensivkonsumtion *

Det är framförallt de 15-åriga flickorna från Lilla Edet som intensivkonsumerar alkohol, denna siffra är även högre än genomsnittet bland 15-åriga flickor i Västra Götalandsregionen.

Andel elever som intensivkonsumerar alkohol någon gång i månaden eller oftare

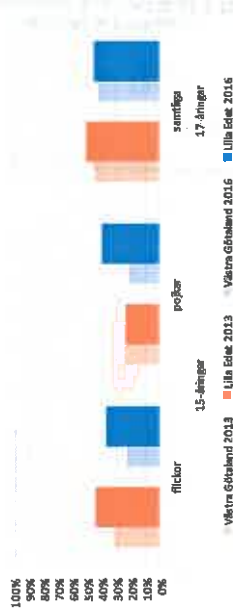

Bjudningar

Av 15-åringar från Lilla Edet är det 38% som blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar, medan bland 17-åringarna från Lilla Edet är det 45%. Intensivkonsumtion av alkohol är vanligare bland ungdomar som av sina föräldrar blivit bjudna på alkohol.

*Med intensivkonsumtion av alkohol menas
 • 4 stora burkar starköl/starkcidrer, eller
 • 25 cl sprit, eller
 • 1 hel flaska vin, eller
 • 6 burkar folköl

Andel elever vars föräldrar bjuder på alkohol

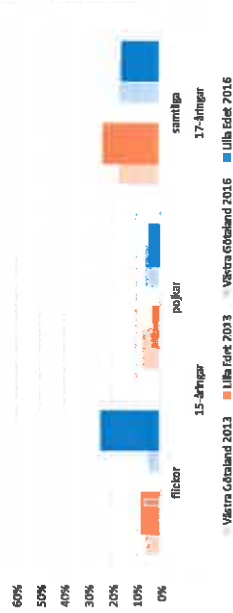
Negativa konsekvenser av alkohol

Både flickor och pojkar uppger att de fått problem efter att de druckit alkohol. De har fått kläder och saker förstörda, råkat ut för olyckor och problem med relationer till föräldrar, vänner och lärare samt presterat sämre i skolan. Eleverna har också råkat ut för sexuella och brottsrelaterade problem.

Narkotika

Var fjärde utav de 15-åriga flickorna i Lilla Edet uppger att de någon gång använt narkotika, vilket är betydligt högre än genomsnittet i Västra Götalandsregionen. Bland 17-åringarna från Lilla Edet har det skett en minskning gällande narkotikaanvändandet sedan föregående undersökning.

Andel elever som någon gång använt narkotika

Var får eleverna tag på drogerna?

Vid undersökningen var de flesta av gymnasieeleverna inte myndiga. Ändå får många tag på tobak, alkohol och narkotika. Tobak köper de flesta själva eller genom kompisar. Alkohol får de tag på genom kompisar, kompisars syskon eller andra vuxna, men också i olika omfattning genom sina egna föräldrar. Det har skett en